

Flora- en fauna-inspectie voor de verbouwing van een manege aan Nullen 15 te Ledeacker

**In opdracht van:
Agron Advies**

31 mei 2018
C. de Koning, MSc, ir. J.P.M. Hovens en P.J.C.A. op het Veld

Flora- en fauna-inspectie voor de verbouwing van een manege aan Nullen 15 te Ledeacker

<i>Opdrachtgever:</i>	Agron Advies
<i>Opstellers/controle:</i>	C. de Koning, MSc / ir. J.P.M. Hovens
<i>Veldwerk:</i>	C. de Koning, MSc en P.J.C.A. op het Veld

Faunaconsult is lid van het Netwerk Groene Bureaus, de landelijke brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus. Het Netwerk Groene Bureaus hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden van het netwerk aan te spreken op de kwaliteit van hun werk en aangeleverde producten.

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel en status van dit document.....	3
1.3	Leeswijzer	3
2	Wet- en regelgeving	4
2.1	De Wet natuurbescherming	4
2.2	Natuurnetwerk Nederland	4
3.	Werkwijze	6
3.1	Beschrijving van de voorgenomen werkzaamheden	6
3.2	Werkwijze flora- en fauna-inspectie	6
4.	Aanwezige beschermde natuurwaarden	7
4.1.	Beschrijving plangebied	7
4.2	Beschermde gebieden, dieren en planten	8
5.	Mogelijke effecten.....	14
6.	Conclusies	15
	Literatuur.....	16
	Bijlage 1: Toelichting per beschermingsregime	17

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Agron Advies begeleidt de verbouwing van een manege op locatie Nullen 15 te Ledeacker (Gemeente Sint Anthonis, Provincie Noord-Brabant) en heeft namens de eigenaar, mw. Janssen, aan ecologisch adviesbureau Faunaconsult opdracht gegeven op deze locatie een flora- en fauna-inspectie uit te voeren. Het gaat onder andere om de sloop van een opslaggebouw en de inpandige bedrijfswoning.

1.2 Doel en status van dit document

De voorgenomen ingreep heeft aanleiding gegeven voor deze inspectie. Hierin is nagegaan welke effecten deze ingreep heeft op lokaal voorkomende beschermde flora en fauna. Het risico bestaat dat het plangebied deel uitmaakt van leefgebieden van diverse beschermde soorten. Dit document geeft inzicht in de mogelijke knelpunten in het kader van natuurwetgeving en -beleid en mogelijke effecten als gevolg van het project.

Het doel van dit document is om vast te stellen of de natuurwetgeving de geplande ontwikkeling in de weg staat. De ingreep kan een negatief effect hebben op beschermde natuurwaarden (plant- en diersoorten en bijbehorende leefgebieden). Dit document geeft aan of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn om te voldoen aan de minimale onderzoekinspanning vanuit de Wet natuurbescherming (Wnb). Daarnaast worden mitigerende (verzachtende) maatregelen aangegeven om significant negatieve effecten op voorhand te voorkomen en daarmee te voldoen aan de natuurwetgeving.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een korte beschrijving gegeven van de relevante wet- en regelgeving. Hoofdstuk 3 beschrijft de geplande werkzaamheden en de werkwijze van de inventarisaties van de natuurwaarden. In hoofdstuk 4 worden de aanwezige natuurwaarden weergegeven. Hoofdstuk 5 beschrijft de effecten van de voorgenomen ingreep op aanwezige natuurwaarden, evenals de mogelijke overtredingen op de Wet natuurbescherming. Hoofdstuk 6 geeft de conclusies en aanbevelingen weer.

2 Wet- en regelgeving

2.1 De Wet natuurbescherming

In deze paragraaf wordt een korte toelichting gegeven op de juridische bescherming van de Nederlandse natuur. De Wet natuurbescherming (Wnb), die per 1 januari 2017 is ingegaan, vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De directe bescherming van dier- en plantensoorten was geregeld onder de Flora- en faunawet. Bij werkzaamheden met betrekking tot ruimtelijke ingrepen, moest worden nagegaan of deze negatieve gevolgen zouden kunnen hebben voor beschermde soorten. Het aspect soortbescherming blijft in de nieuwe wetgeving in grote lijnen gelijk, al verandert er wel een aantal zaken.

De lijsten met beschermde soorten zijn veranderd. Er zijn soorten die voorheen beschermd waren en onder de Wnb niet meer en andersom. Zo zijn een aantal soorten orchideeën, de kleine modderkruiper en rode bosmieren sinds 1 januari 2017 niet meer beschermd. De Wnb kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en twee verdragen (Bern en Bonn) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming behoeven (zie bijlage 1 voor een toelichting op verboden handelingen, afwijkingsmogelijkheden en criteria voor ontheffing/vrijstelling per beschermingsregime):

- Vogels

alle vogels in de zin van de Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1 van de Wnb). Verder nemen de meeste provincies de onder de Flora- en faunawet benoemde vogelsoorten waarvan het nest jaarrond werd beschermd over;

- Internationaal beschermde soorten

alle dieren en planten, genoemd in de bijlagen bij de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (paragraaf 3.2 van de Wnb);

- Overige beschermde soorten

soorten genoemd in de bijlage bij de Wnb, die niet onder de reikwijdte van paragraaf 3.2 vallen (paragraaf 3.3 van de Wnb). Hieronder vallen ondermeer de ‘algemene’ soorten die onder de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen waren vrijgesteld. Vrijwel al deze soorten zijn door alle provincies eveneens voor ruimtelijke ingrepen vrijgesteld (een uitzondering geldt voor de mol; die onder de Wet natuurbescherming niet meer is beschermd).

De beschermde status van soorten kan echter per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten (Provinciale staten van Noord-Brabant, 2016). Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

Voor soorten die ook niet in de bijlagen van de Wnb worden genoemd, fungeert de zorgplichtbepaling (artikel 1.11 Wnb) als vangnet. Op grond van deze bepaling moeten schadelijke handelingen voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving in beginsel achterwege worden gelaten, dan wel moeten maatregelen worden genomen om schadelijke gevolgen (zoveel mogelijk) te voorkomen.

2.2 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), vroeger de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd, is het Nederlandse netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het NNN is gebaseerd op provinciale regelgeving, die met ingang van de Wnb niet is veranderd. In het Natuurnetwerk Nederland liggen:

- bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 Nationale Parken;

- gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt;
- landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer;
- ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee;
- alle Natura 2000-gebieden.

Vanaf 2014 zijn de provincies verantwoordelijk voor de begrenzing en ontwikkeling van dit natuurnetwerk. Tot die tijd was de Rijksoverheid hiervoor verantwoordelijk. In het Natuurpact hebben de provincies met het rijk afgesproken om tot 2027 80.000 hectare natuur in te richten. Het NNN moet uiteindelijk samen met de natuurgebieden in andere Europese landen het aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen.

De provincies hebben de bevoegdheid om bijzondere provinciale landschappen of bijzondere provinciale natuurgebieden aan te wijzen. Veel provincies hebben de Nationale Landschappen (sinds 2011 geen onderdeel meer van nationaal beleid) in hun provinciale beleid opgenomen.

De toetsing van de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied aan het provinciale beleid is opgenomen in hoofdstuk 5.

3. Werkwijze

3.1 Beschrijving van de voorgenomen werkzaamheden

In het plangebied worden een oud opslaggebouw en de verouderde inpandige bedrijfswoning gesloopt. Daarnaast zal het asbesthoudende, golfplaten dak van de rijhal worden vervangen. Op de plaats van de huidige bedrijfswoning wordt een bed and breakfast gerealiseerd. Hier komt nog een theehuis of lunchroom bij. Er wordt elders op het terrein een nieuwe bedrijfswoning gebouwd, maar de exacte locatie hiervan is nog onbekend. Daarnaast worden de stallen uitgebreid. Ten slotte wordt er een loods gerealiseerd voor de opslag van hooi of stro. De bestaande vegetatie blijft behouden en er wordt nieuwe vegetatie bijgeplant (zie figuur 1).

Figuur 1. De voorgestane situatie. De locatie van de bedrijfswoning is nog niet definitief. Bron: Bouwkundig Tekenburo Donkers Relou.

3.2 Werkwijze flora- en fauna-inspectie

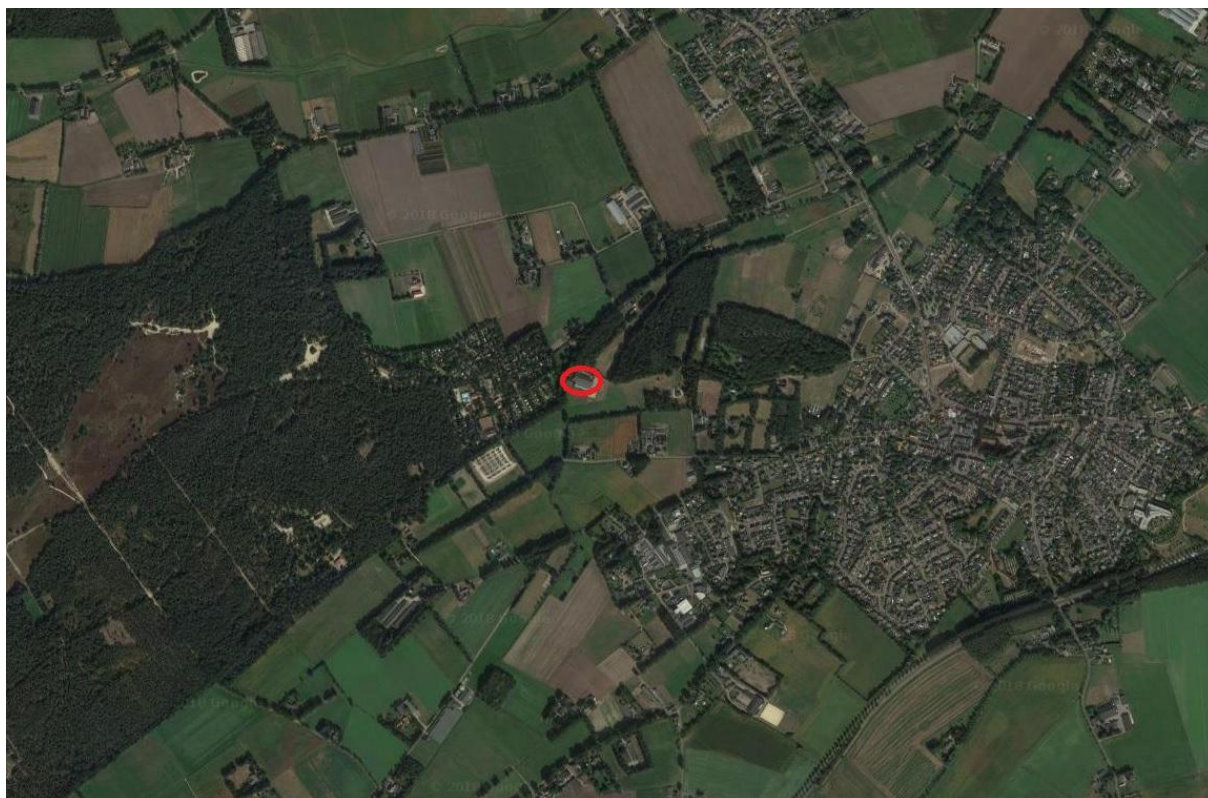
Op 28 mei 2018 heeft Faunaconsult het plangebied en de directe omgeving bezocht. Daarbij werden de aanwezige biotopen beoordeeld op hun geschiktheid als habitat voor beschermde diersoorten en beschermde planten. Het plangebied werd geïnspecteerd op de aanwezigheid van beschermde planten, vogelnesten en voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van beschermde dieren. Daartoe werden de te slopen gebouwen van binnen en buiten met behulp van een zaklamp en ladder geïnspecteerd.

Aan de hand van relevante (verspreidings)literatuur en de waarnemingsoverzichten op www.ravon.nl/tijdschrift is vervolgens ingeschat welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen.

4. Aanwezige beschermde natuurwaarden

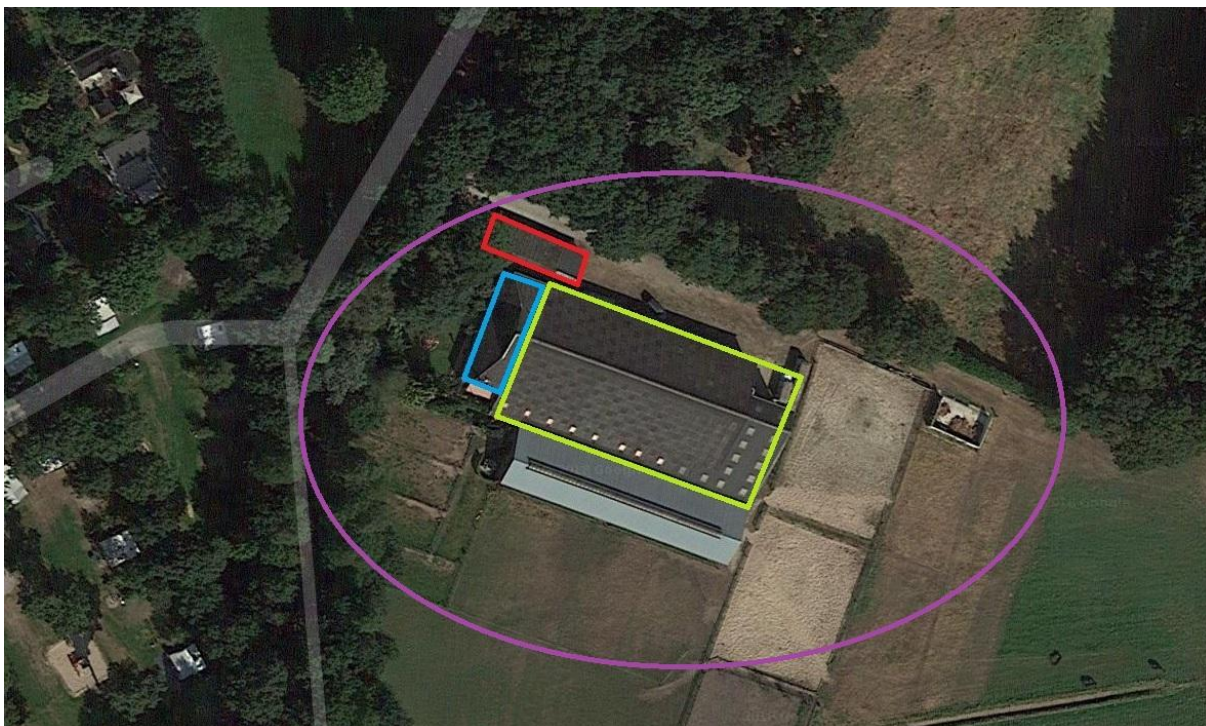
4.1. Beschrijving plangebied

Het plangebied ligt ten zuidwesten van Ledeacker en direct ten westen van Sint Anthonis (zie figuur 2). Ten noorden en westen van het plangebied zijn houtsingels aanwezig, met soorten als ruwe berk, haagbeuk, zomereik, wilg en vlier. Ten oosten van het plangebied ligt een buitenrijbak. Ten zuiden liggen paardenstallen, meerdere stukken grasland die in gebruik zijn als paardenweides en de achtertuin behorende bij de bedrijfswoning.

Figuur 2. Ligging van het plangebied.

Het plangebied zelf bestaat uit een opslaggebouw, een inpandige bedrijfswoning en een rijhal (zie figuur 3 en de foto's op de voorzijde van dit rapport). Rondom de bebouwing is een verharding aanwezig. Tegen de palen van het opslaggebouw bevinden zich planten als klimhortensia en klimroos. Direct ten westen van het plangebied werd een aantal algemeen voorkomende, niet beschermde planten aangetroffen: esdoorn, zomereik, hortensia, rhododendron, pioenroos en camelia. Daarnaast bevindt zich er een gazon met soorten als paardenbloem, kruipende boterbloem, grote weegbree en witte klaver.

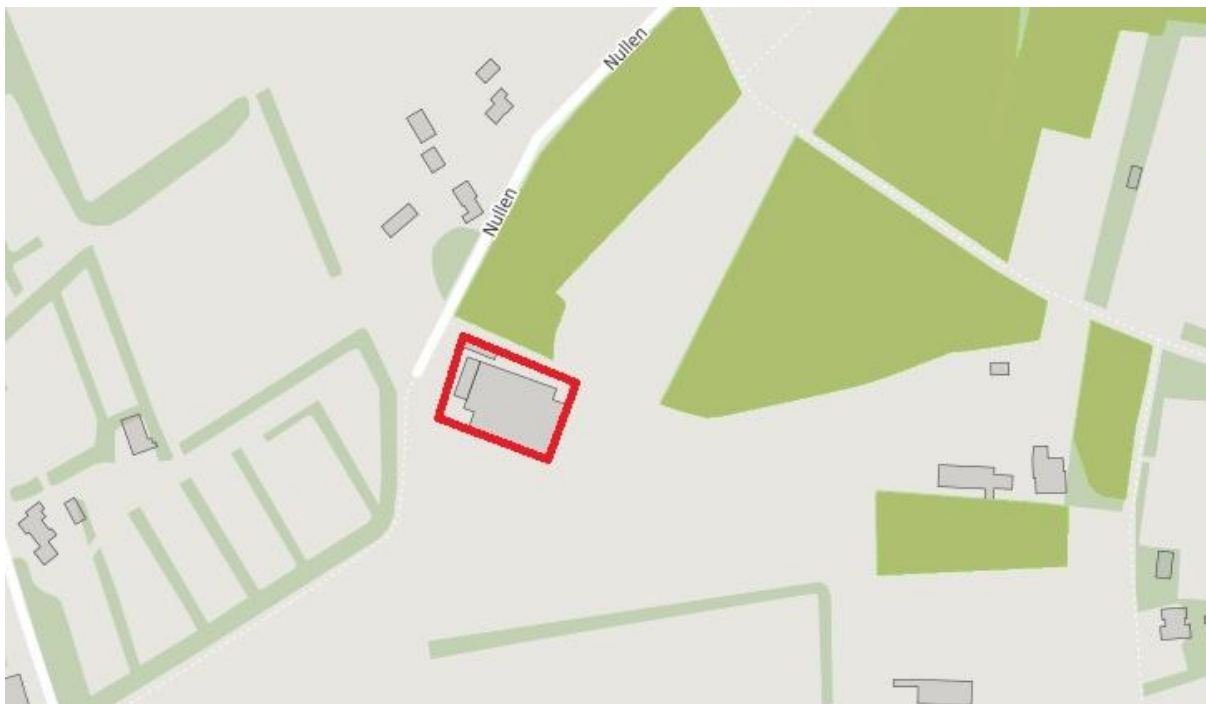

Figuur 3. Het plangebied (paars omlijnd). Rood = opslaggebouw, blauw = in pandige bedrijfswoning, groen = rijhal. Bron: Google Maps.

4.2 Beschermde gebieden, dieren en planten

Natuurnetwerk Nederland

Op circa 10 meter ten noorden van het plangebied ligt het dichtstbijzijnde onderdeel van het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Dit bestaat uit het beheertype ‘Droog bos met productie’ (zie figuur 4).

Figuur 4. Globale ligging van het plangebied (rood omlijnd) ten opzichte van het NNB (groen ‘Droog bos met productie’). Bron: <http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan>.

Zoogdieren

Het opslaggebouw heeft enkelwandige muren met daarop een dak van (gedeeltelijk eternieten) golfplaten (zie kleine foto linksboven voorzijde rapport en figuur 5). In een klein gedeelte zijn hier aan de binnenzijde platen tegen aangebracht. De ruimten onder de 'golven' van de eternieten golfplaten zijn te tochtig om als vleermuisverblijf te dienen. In twee delen van de opslagruimte liggen houtstapels, die mogelijk dienen als voortplantings- of rustplaats voor verschillende kleine zoogdieren (zie figuur 5). De opslagruimte is tijdens het veldbezoek van binnen en buiten geïnspecteerd en hierbij werden geen sporen van vleermuizen of andere beschermde zoogdieren aangetroffen.

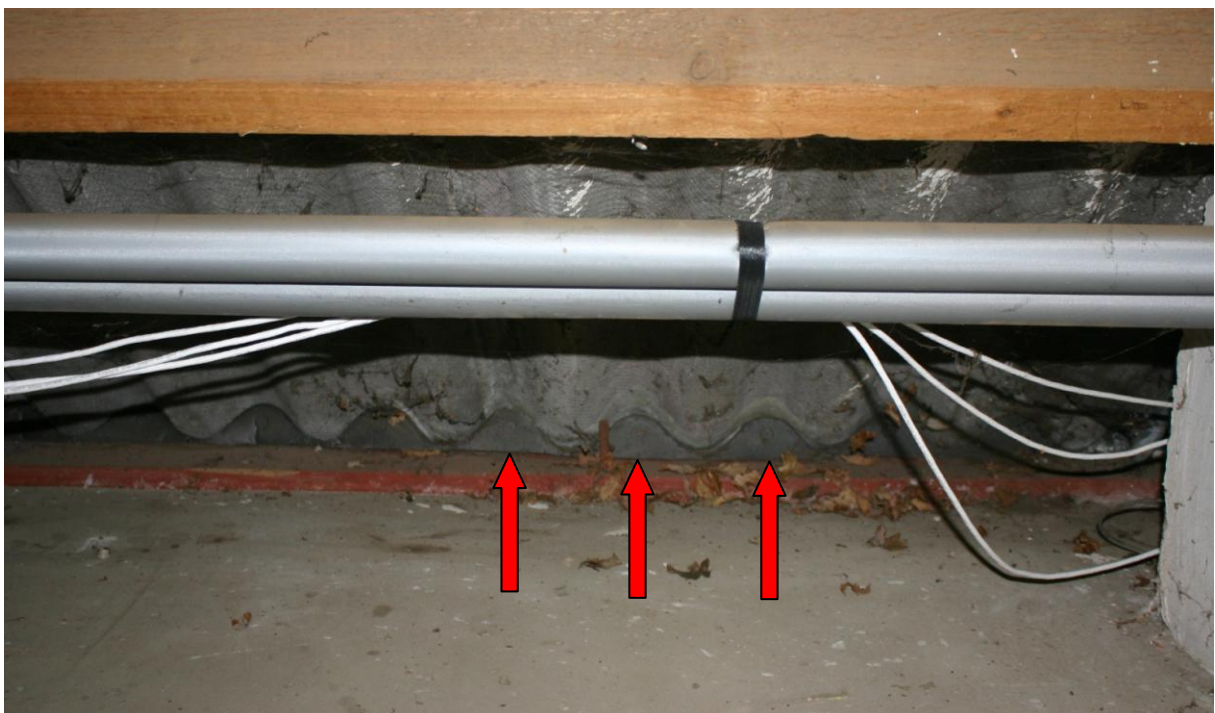
Figuur 5. Het opslaggebouw heeft enkelwandige muren en een enkelwandig, golfplaten dak. Hierin zijn twee houtstapels opgeslagen.

De inpandige bedrijfswoning heeft spouwmuren en een eternieten, golfplaten dak (zie figuur 6). Het gebouw heeft geen open stootvoegen en ook andere openingen zijn in de spouwmuur afwezig.

Figuur 6. De inpandige bedrijfswoning aan de westzijde van het plangebied.

Het dak van de bedrijfswoning is grotendeels niet geïsoleerd. De ‘golven’ onder de golfplaten zijn afgedicht (zie figuur 7). Daarnaast is de zolder relatief licht, door het zestal ramen en gedeeltelijk glazen deur naar de rijhal toe (zie figuur 8). Hierdoor is de zolder ongeschikt als vleermuisverblijf. Op de zolderverdieping waren tijdens het veldbezoek muisuitwerpselen aanwezig. De woning is tijdens het veldbezoek van binnen en buiten geïnspecteerd en hierbij werden geen sporen van vleermuizen of andere beschermde zoogdieren aangetroffen.

Figuur 7. De ‘golven’ van de golfplaten zijn afgedicht (rode pijlen), zodat hier geen toegang is van buitenaf.

Figuur 8. Uitzicht vanaf de zolderverdieping naar de rijhal. Hier zijn drie van de zes ramen en de (gedeeltelijk glazen) deur te zien.

De rijhal heeft enkelwandige muren en een enkelwandig, asbesthoudend golfplaten dak. Hierdoor is deze niet geschikt als vleermuisverblijf. Sporen van deze en andere beschermde zoogdieren waren tijdens het veldbezoek in de rijhal afwezig.

De bomen, struiken en graslanden naast het plangebied bevatten geen holten of nesten, zodat hierin geen verblijven van vleermuizen, eekhoorns of andere strenger beschermde zoogdieren aanwezig zijn. De bebouwing in het plangebied is van binnen en buiten geïnspecteerd. Sporen, wissels, uitwerpselen etc. van overige zoogdieren, die behoren tot de categorieën ‘Internationaal beschermde soorten’ zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen. Tabel 1 geeft de mogelijk voorkomende beschermde zoogdieren in het plangebied weer.

Vogels

Tijdens het veldbezoek bevond zich in de uitstekende pijp aan het opslaggebouw een nest van grauwe vliegenvanger (zie figuur 9). Op het moment van bezoeken waren er in het nest eieren aanwezig. De bebouwing in het plangebied is ongeschikt voor de huismus door de enkelwandige daken en vanwege het gebrek aan toegang onder de dakbedekking. Ook is het ongeschikt voor de gierzwaluw, omdat er geen toegang is onder de dakbedekking en de bebouwing (met uitzondering van de rijhal) bovendien te laag is. Nesten van deze soorten zijn niet in het plangebied waargenomen en ook niet te verwachten. Nesten van andere vogelsoorten werden tijdens het veldbezoek ook niet in het plangebied waargenomen. Buiten het plangebied zijn de volgende vogelsoorten waargenomen: vink, koolmees, zwartkopje, boerenzwaluw en huismus.

Figuur 9. Nest met eieren (hier niet zichtbaar) van de grauwe vliegenvanger in de uitstekende pijp aan de buitenkant van het opslaggebouw.

Vanwege het ontbreken van holle bomen of andere holtes, is de aanwezigheid van vogelnesten van soorten waarvoor een omgevingscheck noodzakelijk is (Dienst Regelingen, 2009), niet in het plangebied te verwachten. Het is wel mogelijk dat er in het broedseizoen algemene vogelsoorten als merel, winterkoning etc. in de struiken en bomen direct naast het plangebied broeden.

Overige beschermde soorten

In de nok van het dak van de bedrijfswoning is een houten betimmering aanwezig. Tussen deze betimmering en het golfplaten dak werd een bewoond wespennest (niet beschermd) aangetroffen (zie figuur 10).

Figuur 10. Bewoond wespennest tussen het dak en een steunbalk op de zolder van de bedrijfswoning.

In en om het plangebied werden alleen algemeen voorkomende, niet beschermde plantensoorten waargenomen. Reptielen en amfibieën werden tijdens het veldbezoek niet aangetroffen en wateren zijn afwezig. Het is ook onwaarschijnlijk dat enkele algemene amfibieënsoorten een deel van het plangebied als landhabitat gebruiken. In het plangebied zijn geen overige beschermde soorten waargenomen en de aanwezige biotoop is ook ongeschikt als habitat voor dergelijke soorten.

Tabel 1. (Potentieel) in het gebied voorkomende beschermde soorten. Het beschermingsregime van de soorten in de Wnb is eveneens weergegeven.

Nederlandse naam en wetenschappelijke naam	Vogels met strenger beschermd nest	Internationaal beschermde soorten	Overige beschermde soorten
Aardmuis (<i>Microtus agrestis</i>)			X
Huisspitsmuis (<i>Crocidura russula</i>)			X
Veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>)			X
Bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)			X
Grauwe vliegenvanger (<i>Muscicapa striata</i>)	X		

5. Mogelijke effecten

- Het dichtstbijzijnde onderdeel van het NNB ('Droog bos met productie') ligt op circa 10 meter ten noorden van het plangebied (zie figuur 4). De sloop van het opslaggebouw en de bedrijfswoning, het vervangen van het dak van de rijhal en de bouw van de bed and breakfast, de vrijstaande bedrijfswoning, de loods en de uitbreiding van de stallen heeft hierop waarschijnlijk geen negatief effect. De bestaande vegetatie in en om het plangebied en in het NNB wordt namelijk niet aangetast. De sloop- en bouwwerkzaamheden zullen tijdelijk extra stikstofuitstoot met zich mee brengen. Doordat er een energiezuinigere woning terugkomt, wordt er uiteindelijk minder stikstof geproduceerd voor verwarming en dergelijke. Bovendien is de vegetatie in het aangrenzende NNB niet stikstofgevoelig. Tijdens het veldbezoek is er rond het plangebied in het NNB gezocht naar holen, nesten etc. van strenger beschermde soorten en deze werden niet aangetroffen. De voorgestane maatregelen hebben daarom geen negatief effect op het nabijgelegen NNB.

- Bij de werkzaamheden kunnen voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van algemene beschermde zoogdieren worden aangetast. Individuen kunnen hierbij worden verwond of gedood.

- In het te slopen opslaggebouw bevindt zich een nest van de grauwe vliegenvanger. De sloop van het gebouw leidt tot het verlies van de broedhabitat. Indien de sloop binnen het broedseizoen plaatsvindt, worden er eieren en/of jongen van deze soort vernietigd.

In de volgende tabel zijn de mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen van de Wnb weergegeven. In hoofdstuk 6 wordt uitgelegd hoe deze overtredingen kunnen worden voorkomen.

Tabel 2. Mogelijke overtredingen van algemene verbodsbepalingen van de Wnb. Zie bijlage 1 voor een verklaring van de beschermingscategorieën en een overzicht van alle verbodsbepalingen.

Soort	Beschermingsregime Wnb	Art. 3.1 lid 1	Art. 3.1 lid 2	Art. 3.5 lid 1	Art. 3.5 lid 2	Art. 3.5 lid 3	Art. 3.5 lid 4	Art. 3.10 lid 1
Algemene zoogdieren	Overige soorten							X
Grauwe vliegenvanger	Vogels	X	X					

Artikel 3.1 (m.b.t. Vogels)

- lid 1: het opzettelijk doden en vangen van vogels
- lid 2: het opzettelijk vernielen en beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren en het wegnemen van nesten

Artikel 3.5 (m.b.t. Internationaal beschermde soorten):

- lid 1: het opzettelijk doden of vangen van soorten
- lid 2: het opzettelijk verstoren van soorten
- lid 3: het opzettelijk vernielen en rapen van eieren van soorten
- lid 4: het beschadigen en vernielen van de voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van soorten

Artikel 3.10 lid 1 (m.b.t. A-soorten): het is verboden

- (a) in het wild levende A-soorten opzettelijk te doden of te vangen;
 - (b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de A-soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen; en
- De onder (a) en (b) genoemde verboden zijn niet van toepassing op de bos-, huisspits- en veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende ervan of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3 Wnb).

6. Conclusies

Natuurnetwerk Brabant

De sloop van het opslaggebouw en de bedrijfswoning, het vervangen van het dak van de rijhal, de bouw van de nieuwe bedrijfswoning, bed and breakfast, uitbreiding van de stallen en de loods hebben waarschijnlijk geen negatieve effecten op het droog bos met productie in het NNB. Omdat er geen negatieve effecten op het NNB zijn te verwachten, zijn er op dit punt geen bezwaren vanuit het provinciale natuurbeleid.

Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren

In het plangebied komen mogelijk zoogdieren voor, die onder de Wnb zijn beschermd. Het gaat om algemeen voorkomende soorten (zogenaamde A-soorten), waarvoor in Noord-Brabant een vrijstelling geldt in geval van ruimtelijke ontwikkeling en beheer en onderhoud.

Dit houdt in dat deze soorten verstoord mogen worden, zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Wel geldt altijd de Zorgplicht (artikel 1.11 Wnb): deze houdt in dat nadelige gevolgen voor dieren en planten altijd zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. Om aan de algemene zorgplicht te voldoen, moeten tijdens het werk worden aangetroffen dieren zo snel mogelijk naar een aangrenzende locatie buiten het plangebied worden verplaatst.

Grauwe vliegenvanger: broedhabitat behouden

In het opslaggebouw bevindt zich een nest van de grauwe vliegenvanger. Omdat het opslaggebouw wordt gesloopt, is er een aangepaste werkwijze nodig die voorkomt dat er nesten, eieren of jonge grauwe vliegenvangers worden gedood. Rekening houdend met het broedseizoen van de grauwe vliegenvanger, dient de sloop van het opslaggebouw plaats te vinden buiten de periode 15 mei – 15 augustus (BirdLife International, 2017).

Nesten van de grauwe vliegenvanger zijn niet jaarrond beschermd, maar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) wenst wel dat de broedhabitat intact blijft (Dienst Regelingen, 2009). Om het aanwezige broedhabitat te handhaven dienen er voor de sloop, verspreid over de te behouden gebouwen, onder ecologische begeleiding 2 (hout)betonnen nestkasten voor de grauwe vliegenvanger opgehangen (bijvoorbeeld de 'Nestkast Barcelona Woodstone Halfholenbroeder' zoals te koop bij Vivara (<https://www.vivara.nl/nestkast-barcelona-woodstone-halfholenbroeder-groen.html>)).

Literatuur

- BirdLife International. 2017. *Muscicapa striata* (amended version of 2016 assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T22709192A111806059. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2017-1.RLTS.T22709192A111806059.en>. Downloaded on 30 May 2018.
- Dienst Regelingen. 2009. Bijlage aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit.
- Ministerie van Economische zaken, 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3.
- Provinciale staten van Noord-Brabant, 2016. Verordening van Provinciale Staten van de provincie Noord-Brabant houdende regels ter bescherming van de natuur (Verordening natuurbescherming Noord-Brabant).

Bijlage 1: Toelichting per beschermingsregime

Vogels

Verbodsbepalingen en afwijkmogelijkheden

Het beschermingsregime voor vogels is neergelegd in de artikelen 3.1 tot en met 3.4 van de Wnb. Deze bepalingen gelden voor alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van de artikelen 3.1 en 3.2 gelden voor deze vogels de volgende verboden:

- het opzettelijk doden en vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1 Wnb)
- het opzettelijk vernielen en beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren en het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2 Wnb)
- het rapen en houden van eieren (artikel 3.1 lid 3 Wnb)
- het opzettelijk storen van vogels indien dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.1 lid 4 en 5 Wnb)
- het verkopen, vervoeren voor verkoop, onder zich hebben voor verkoop of ten verkoop aanbieden van (gemakkelijk herkenbare delen of producten van) dode of levende vogels (artikel 3.2 lid 1 Wnb)
- het, anders dan voor verkoop, houden en vervoeren van (gemakkelijk herkenbare delen of producten van) dode of levende vogels (artikel 3.2 lid 6 Wnb)
- het, voor zover bij of krachtens de Wnb toegestaan, vangen of doden van vogels met – kort gezegd – verboden middelen en het achtervolgen met behulp van in de Vogelrichtlijn genoemde vervoermiddelen overeenkomstig de in de Vogelrichtlijn omschreven wijze (artikel 3.4 lid 1 Wnb).

Het beschermingsregime gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. Dit betekent dat de genoemde schadelijke handelingen verboden zijn, tenzij het bevoegd gezag een afwijking van het verbod toestaat. Die toestemming kan worden verleend door middel van een ontheffing of vrijstelling.

Criteria voor ontheffing of vrijstelling

Gedeputeerde staten (‘GS’) kunnen van vrijwel alle hierboven omschreven verboden ontheffing verlenen. Provinciale staten (‘PS’) kunnen daarnaast bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden. Voor een paar specifieke verboden is de minister van Economische Zaken (de ‘minister’) het bevoegd gezag, namelijk de verboden die zien op de verkoop en het vervoer van vogels. Indien een afwijking van een verbodsbepaling wordt toegestaan, moet daarbij in ieder geval worden bepaald op welke soort de afwijking betrekking heeft, welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan en welke voorwaarden gelden ter beperking van de risico’s en met betrekking tot het tijdstip en de plaats van de handeling. Daarnaast moet voor de verlening van een ontheffing of vrijstelling aan een aantal cumulatieve criteria zijn voldaan. Dit betekent dat er:

- geen andere bevredigende oplossing mag bestaan,
- de maatregelen niet mogen leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort en
- de ontheffing nodig is in verband met één van de volgende zes gronden:
 - het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
 - het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
 - ter bescherming van flora of fauna;
 - voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten of voor de daarmee samenhangende teelt; of
 - om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Internationaal beschermde soorten

Internationaal beschermde soorten zijn strikt beschermd

Deze soorten worden in de praktijk vaak aangeduid als de ‘strikt beschermde soorten’, omdat voor deze soorten alleen onder strikte voorwaarden ontheffing van een verbodsbepaling kan worden verkregen. Bekende voorbeelden van habitatsoorten zijn de drijvende waterweegbree, de rugstreeppad en de zandhagedis.

Verbodsbepalingen

De belangrijkste verboden uit de Wnb zijn:

- het opzettelijk doden of vangen van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 1 Wnb)
- het opzettelijk verstoren van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 2 Wnb)
- het opzettelijk vernielen en rapen van eieren van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 3 Wnb)
- het beschadigen en vernielen van de voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 4 Wnb)
- het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen van habitatsoorten (artikel 3.5 lid 5 Wnb)
- het, anders dan voor verkoop, onder zich hebben of vervoeren van habitatsoorten (artikel 3.6 lid 2 Wnb).

Criteria voor ontheffing of vrijstelling

Gedeputeerde Staten kunnen van deze verboden ontheffing verlenen en Provinciale Staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (artikel 3.8 lid 2 en 3.9 lid 2 Wnb). Er is een aantal (cumulatieve) criteria (opgesomd in artikel 3.8 lid 5 Wnb) om ontheffing of vrijstelling te kunnen verlenen; deze worden slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (alternatieventoets);
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan;
- de ontheffing of vrijstelling nodig is:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Overige beschermde soorten

Algemeen

Overige beschermde soorten zijn niet beschermd vanwege de Europese wet- en regelgeving. Het gaat hier om de in het wild levende diersoorten die worden genoemd in onderdeel A van de bijlage bij de Wnb. Voorbeelden zijn de hermelijn en de wezel ('A-soorten'). Daarnaast worden vaatplanten beschermd van de soorten die worden genoemd in onderdeel B in de bijlage bij de Wnb, zoals de akkerboterbloem en de muurbloem ('B-soorten'). Uit de wetsgeschiedenis is gebleken dat het nodig is om deze soorten bij wet aan te wijzen, omdat zij niet voldoende worden beschermd door enkel de zorgplicht. Het gaat daarbij in het bijzonder om soorten die in Nederland in hun voortbestaan worden bedreigd. Op de bijlagen zijn dan ook bijvoorbeeld de Rode Lijst-soorten aangewezen.

Verboden handelingen

Het is verboden op grond van artikel 3.10 lid 1 Wnb:

- (a) in het wild levende A-soorten opzettelijk te doden of te vangen;
- (b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de A-soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen en
- (c) B-soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

De onder (a) en (b) genoemde verboden zijn niet van toepassing op de bos-, huisspits- en veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende ervan of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3 Wnb). Voor deze overige soorten gelden dus minder verboden dan voor de strikt beschermde soorten. Zo is bijvoorbeeld het (opzettelijk) verstoren van soorten niet verboden.

Ruimere afwijkmogelijkheden

Voor de overige soorten gelden bovendien ruimere afwijkmogelijkheden dan voor de strikt beschermde soorten. Artikel 3.8 Wnb (dat de afwijkmogelijkheden voor Habitatsoorten bepaalt) is grotendeels van overeenkomstige toepassing op de overige soorten. Dit betekent dat een ontheffing of vrijstelling slechts wordt verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat (alternatieventoets);
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan;
- de ontheffing of vrijstelling nodig is:
 - in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten; of
 - om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Anders dan voor Habitatsoorten, kan voor de overige soorten ook ontheffing of vrijstelling worden verleend als dit noodzakelijk is (artikel 3.8 lid 2):

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- ten behoeve van het algemeen belang.

Overzicht verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Ministerie van Economische Zaken, 2016)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen